

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 12.10.2006
COM(2006) 590 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI TANÁCSNAK

Az energiapolitikát érintő külkapcsolatok – az elvektől a cselekvésig

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI TANÁCSNAK

Az energiapolitikát érintő külkapcsolatok – az elvektől a cselekvésig

Az Európai Tanács 2006. márciusi ülése¹ a gazdasági növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló lisszaboni stratégiával összhangban támogatásáról biztosította a Bizottság zöld könyvében javasolt európai energiapolitikai célkitűzéseket – a hosszú távon fenntartható fejlődés, az energiaellátás biztonsága és gazdasági versenyképesség. A 2006. júniusi Európai Tanács² ezt követően elfogadta a Bizottság és a Főképvisező/Európai Unió Tanácsának főtitkára³ által közösen javasolt számos ajánlást.

- (1) A kitűzött célok elérésének alapvető feltétele a **következetesség**. Biztosítani kell az összhangot az energiapolitika külpolitikai és belpolitikai oldala, valamint az energiapolitika és azt befolyásoló egyéb politikák, mint például a külkapcsolatok, a kereskedelem, a fejlesztés, a kutatás és a környezetvédelem között. A következetes megközelítésnek létfontosságú szerepe van annak biztosításában, hogy a külső energiapolitika szavatolja az ellátás biztonságát, azzal egyidőben, hogy nemzetközi szinten biztosítja a fenntarthatósági célkitűzéseket. A következetesség biztosítása érdekében nagy jelentőségű és sürgős döntések meghozatalára van szükség.
- (a) A Közösség egyik döntő jelentőségű potenciális erőssége saját **belső energiapiacának** megvalósításában rejlik. Ez utóbbi erősíti a gazdasági versenyképességet, növeli a diverzitást és a hatékonyságot, élénkíti a beruházásokat és az innovációt, és hozzájárul az ellátás biztonságához. Szükséges lenne, hogy a tagállamok a két-, illetve többoldalú fórumokon kiálljanak a belső energiapiac elvei mellett, miáltal hozzájárulnának a Közösség súlyának és következetessége növeléséhez az energiát érintő kérdések vonatkozásában a külkapcsolatok terén. Az EU belső piacának vonzereje is megnő, ha javul az energiahálózatok összekapcsolása és a versenyszabályokra vonatkozó előírások hatékonyan működnek.
- (b) A szükséges Közösségen belüli, illetve külső összeköttetések biztosításához jelentős beruházásokra van szükség, hogy megvalósítható legyen az ellátási útvonalak, illetve külső energiaellátási források diverzifikációja. Szükséges lenne, hogy az Európai Unió politikai és pénzügyi támogatásban részesítse a gazdaságilag megvalósítható projekteket, és járuljon hozzá a magántőke áramlását elősegítő feltételek megteremtéséhez.
- (c) Az energiahatékonyságára vonatkozó politikák megvalósítását folytatni kell, hiszen ez az, amelyik a leghatékonyabban járul hozzá a három említett energiapolitikai célkitűzéshez, beleértve az energia importálásából származó függőség csökkentését. Az EU kedvező pozícióban van ahhoz, hogy a

¹ A 7775/1/06 REV 1. sz. dokumentum, az Európai Tanács 2006. március 23-24-i brüsszeli ülése, elnökségi következtetések.

² A 10633/1/06 REV 1. sz. dokumentum, az Európai Tanács 2006. június 15-16-i brüsszeli ülése, elnökségi következtetések.

³ A 9971/06. sz. dokumentum.

nemzetközi szinten jelentős mértékben hozzájáruljon az energiakereslet világméretű növekedésének megfékezésére, az energiahatékonyság növelésére, a klímaváltozás elleni küzdelem és a hosszú távon fenntartható fejlődés kialakítására irányuló közös csekevési programok irányításához. Az említett területek csak részét képezik azoknak a területeknek, ahol az EU a környezetvédelmi csúcstechnológiákban elért vezető pozíciója révén értékes nemzetközi partnernek számít.

- (d) Az EU és tagállamai számára kötelező, hogy mind belső, mind külső szinten elősegítsék az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaságra történő átállást, beleértve az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelmét. Ez érinti a klímaváltozást és a fenntartható növekedés és az éghajlatbiztonság problémakörét. Korai intézkedések elősegíthetik a megújuló energiaforrások (szél, nap, biomassza, víz, geotermikus energia) valamint a tiszta szénhidrogén, (a szén is beleértve) fejlesztését és felhasználását az EU-ban és harmadik országokban, az említett intézkedések hozzájárulhatnak az újonnan kialakuló nemzetközi piacokon vezető pozíciók kialakításához. Azok, akik kitartnak az atomenergia mellett úgy tekintenek erre az energiára, mint amelyik része az energiaellátás biztonságára vonatkozó politikának, valamint az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaságnak.
- (2) Az EU-nak minden befolyását igénybe kell venni a jelenlegi és **jövőbeli kétoldalú tárgyalások és megállapodások** során annak érdekében, hogy kiegyensúlyozott és piacorientált megoldásokat terjesszen elő elsősorban hagyományos energiaellátói számára, de más, jelentős energiatermelő és felhasználó ország számára is. Az Európai Uniónak kulcsfontosságú szerepet kell betöltenie nemzetközi megállapodások létrehozásakor, elsősorban az energiára vonatkozó keretszabályozásoknak a szomszédos országokra történő kiterjesztésével (Energia Közösség), az Energia Charta Egyezmény fejlesztésével, a kiotói kötelezettségvállalásokból származó feladatok elvégzésével, az energiahatékonyságra vonatkozó keretmegállapodások és a kibocsátásikvóta-kereskedelmi rendszerének nemzetközi partnerekre történő kiterjesztésével, valamint a megújuló energiaforrásokra vonatkozó kutatások és alkalmazási módok elősegítésével. Az Európai Közösségnek fontosabb szerepet kell betöltenie a nemzetközi szervezetekben és fórumokon. A tagállamoknak és a Bizottságnak össze kell hangolniuk álláspontjaikat annak érdekében, hogy hatékony, közös véleményt képviseljenek.
- (3) Az **EU és Oroszország közötti** együttműködés az energiaellátás szempontjából létfontosságú az európai kontinens számára. Az EU-ban felhasznált kőolaj- és földgáz 25 %-a már most is Oroszországból származik. Az energiaszükséglet növekedése, elsősorban földgáz vonatkozásában, arra mutat, hogy az Oroszországból származó energia mennyisége növekedni fog. A Partnerségi és Együttműködési Megállapodást követő új keretmegállapodásokra irányuló tervezett tárgyalások lehetőséget nyújtanak arra, hogy megállapodjanak az energia-együttműködés célkitűzéseiről és elveiről, kiegyensúlyozott és kölcsönösen kötelező érvényű feltételek mellett. Az említett megállapodások nem csak EU-Oroszország közötti, az energia ágazatra vonatkozó kereskedelmi és beruházási feltételekre lennének hatással, de kiterjednének a gazdaság egészére, mivel elősegítik az ipar diverzifikációját és a technológiai fejlődést, amire Oroszországnak szüksége van. Egyébként haszonnal járna a kelet-európai, a dél-kaukázusi és közép-ázsiai

tranzitországok és az energiaellátó országok számára is. Hasonló megállapodás megkötése Oroszországgal, megerősítvén mind a piacgazdaság, mind az Energia Charta Egyezmény vonatkozó elveit, sok meglévő akadályt háríthat el azok közül, amelyek jelenleg útjában állnak annak, hogy Oroszország aláírja az Energia Charta Egyezményt.

Az energiatermelési-, szállítási- és elosztási beruházások jelenlegi szintjét figyelembe véve, olyan aggodalmak láttak napvilágot, hogy Oroszország esetleg nem lesz képes kellő mértékben kielégíteni a növekvő export, illetve a hazai energiapiac szükségletét. Ezért volna szükség az orosz gazdaság energiahatékonyságának jelentős közös erőfeszítéssel történő javítására. Az említett erőfeszítés megvalósulásához szükség van az energiakereskedelem és a határokon átvívelő beruházások szabályozását és növelését elősegítő keretfeltételek létrehozására az EU és Oroszország között. Ehhez kapcsolódóan az EU-nak fejlesztenie kell együttműködését Oroszországgal a kiotói kötelezettségvállalások végrehajtása kapcsán, hogy előmozdítsa a technikai innovációt és növelje az energiaszektor hatékonyságát.

Az EU és Oroszország számára egy új energia partnerség létrehozása hosszú távon kölcsönösen hasznos lehet, ami tekintettel lenne a két fél közötti elvárásokra és érdekekre. A következő tényezőkről van szó:

- (a) Oroszország arra törekszik, hogy hosszú távra biztosítsa az EU-piac jelentette energiakeresletet.. Az EU-nak szüksége van az orosz forrásokra energiaszükségletének biztosítására. Itt kölcsönös függőségi viszonyról van szó.
- (b) Oroszország meg akarja erősíteni jelenlétét az európai belső energiapiacon, hosszúlejáratú gáz-import szerződéseket kíván kötni, el akarja érni a villamosenergia-hálózatok integrálását, az elektromos energia és az atomenergia szabad kereskedelmét, valamint az energia-kitermeléséhez (gáz- és elektromos energia) használt eszközök megvásárlását és ellenőrzését és részesedni akar az orosz energiaforrások fejlesztésére irányuló EU-s beruházásokból és technológiákból.
- (c) Az EU megkülönböztetéstől mentes és méltányos bánásmódot kíván Oroszország részéről az energiapolitika, az EU Oroszország által történő energiaellátása, valamint az EU befektetőinek az orosz piachoz való hozzáférése vonatkozásában. egyenlő piaci, befektetési és felvásárlási feltételek az orosz energetikai infrastruktúrával és erőforrásokkal kapcsolatos kitermelési, illetve finomítási és forgalmazási tevékenységek tekintetében; harmadik országok csatlakozása a gáz- és olajvezetékekhez Oroszország területén belül, különösen a Kaszpi-tenger és Közép-Ázsia térségéből kiinduló tranzitszállítások esetében; a versenyszabályok, valamint a magas szintű környezetvédelemre és biztonságra vonatkozó szabályok tiszteletben tartása.

Az Oroszországra vonatkozó új keretmegállapodás létrehozására szolgáló tárgyalási irányelveket tartalmazó javaslatában a Bizottság ajánlatokat adott arra vonatkozóan hogyan lehetne Oroszországgal a kapcsolatokat megerősíteni az energiellátás területén. Az Oroszországhoz fűződő kapcsolatok megerősítése segítségül szolgálhatna a kereskedelem és a beruházás területén még meglévő akadályok

felszámolásához, elősegíthetné a szabályozási konvergenciát és a technológia megosztását, így módon a kapcsolatok bővítését és elmélyítését. Mindkét fél számára előnyös lenne hosszú távon és kölcsönösen, ha a következő területeken az azonos feltételek, kiszámíthatóság és kölcsönösség elve érvényesülne:

- (a) Felhasználás és kitermelés, hazai és külföldi befektetések.
- (b) A piacok megnyitása, tisztességes és megkülönböztetésektől mentes hozzáférés a szállítási hálózatokhoz, beleértve a tranzit-energiaszállítás területét.
- (c) Az energiapolitikák, valamint a piac működését szabályozó jogszabályok és rendeletek konvergenciája, beleértve a kereskedelmi és versenyszabályokat, valamint a biztonságot és a biztonság óvintézkedéseket.
- (d) Megfelelés az EU a biztonságra és a környezetvédelemre vonatkozó magas szintű előírásainak, elsősorban az elektromos energiakereskedelem területén.
- (e) Közös végrehajtott intézkedések az energiahatékonyság és a megtakarítás, valamint a megújuló energiaforrások és a kutatás területén.

Alapvetően fontos, hogy a tagállamok álláspontja azonos legyen az Oroszországgal létrehozandó energiapartnerség elveinek javasolt megközelítését illetően, a Partnerségi és Együttműködési Megállapodást követő megbeszélések keretében. A Közösségnek minden lehetőséget ki kellene használni Oroszország arról történő meggyőzésére, hogy az ilyen jellegű megállapodás mindkét fél részére előnyös.

- (4) Az energiaügyi együttműködés harmadik országokkal — függetlenül az EU-Oroszország közötti tárgyalásoktól — továbbra is elsődleges fontosságú marad. Az említett együttműködés EU és a tranzitországok energiaellátásának biztosítására szolgál, elősegíti a reformok megvalósítását a partnerországokban és megkönnyíti az energiatermelő országok hozzáférését az EU energiapiacához. A jelentős energiafelhasználó országokkal az együttműködés továbbra is folytatódik. Az energiafajták, a származási országok és az energia-tranzitországok diverzifikációja alapvető fontosságú annak biztosításában, hogy az EU tiszta és biztonságos energiához jusson.

A világ szénhidrogén készletének 80 %-a az EU-val szomszédos országokban található. Jelentős energia-termelők találhatók a Földközi- tenger, Fekete-tenger, a Kaszpi-tenger térségében, a Közel-Keleten és az Öböl-térségében, valamint Északon (Norvégia), az említett térségekkel az EU szorosabb kapcsolatokat épít ki. A cél az EU-t körülvevő jelentős számú országból álló hálózat kiépítése, amelynek alapjául a belső energiapiac működési elvei szolgálnának.

Az említett cél eléréséhez több eszköz áll rendelkezésre. Rendelkezésre állnak a meglévő és a jövőbeli kétoldalú energiaügyi megállapodások az energia-termelőkkel és tranzitországokkal, mint például a partnerségi és együttműködési megállapodások, és az energiaügyi együttműködésről szóló szándéknyilatkozat Ukrajnával, valamint a Földközi-országokkal létrejött társulási megállapodások. Ezen felül vannak még az európai szomszédságpolitika cselekvési tervei; a tervezett szándéknyilatkozatok Algériával, Azerbajdzsánnal és Kazahsztánnal; az Euromed energiaügyi

együttműködés; a Baku kezdeményezés; és az EK-Norvégia közötti energiaügyi párbeszéd. Megerősödtek az energiapolitikát érintő külkapcsolatok több jelentős energiatermelő országgal, mint például az OPEC, a latin-amerikai és afrikai országok, amelyek növelik szénhidrogén-kitermelésüket és lehetőségük van arra, hogy emeljék a kitermelés mértékét. Ami az energiafelhasználó országokat illeti, bővült az együttműködés az Amerikai Egyesült Államokkal, Indiával és Kínával is. Az említett kezdeményezések hatékony ellenőrzése és végrehajtása alapvető fontosságú, valamint fontos az is, hogy az EU kereskedelmi, fejlesztési, környezetvédelmi és versenypolitikája, teljes támogatásban részesítse azokat.

Az Energiaközösségről szóló szerződés 2006. július 1-jén lépett érvénybe és az energiaügy területén elért *vívmányokat* kiterjeszti a Nyugat-Balkáni országokra. Az említett szerződés végrehajtása növeli az energiaellátás biztonságát, regionális energia piacot hoz létre és ösztönzi a létfontosságú beruházásokat. Norvégia és Ukrajna már korábban kérte csatlakozását az Energiaközösséghez, kérelmük tanulmányozására a legközelebbi alkalmas időpontban sor kerül. Szükséges lenne arról elgondolkozni, hogyan lehetne további lehetséges csatlakozási kérelmeket elősegíteni. A Fekete-tenger és a Kaszpi-tenger térségében, a 'Baku kezdeményezés' által inspirált, az energiapolitikára vonatkozó párbeszéd valószínűleg arra bátorítja a régió országait, hogy közös kihívások megvalósítása révén együttműködjenek az EU-val és elősegítsék Európa energiaellátását új energiatermelő országok bevonásával Közép-Ázsiából.

Törökország valóságos energiaelosztó központtá fejlődik az energiatermelő régiókból történő energiaszállítások szempontjából, és ebből a megfontolásból stratégiai fontossággal bír Európa energiaellátásának biztosításában. Törökország EU-hoz történő csatlakozását megelőző bővítési folyamata hozzájárulhat ahhoz, hogy minél hamarabb elfogadja és alkalmazni kezdje az EU energiaügy területén elért vívmányait. A csővezeték-projektekkel kapcsolatos együttműködést, mint például a Nabucco projektet és a további, a Kaszpi-medence térségére vonatkozó projekteket a lehető leghatékonyabb módon kell megvalósítani. Nagyon hasznos lenne Törökország energia-szabványainak az EU energiaszabványaival és politikáival történő gyors összehangolása, hiszen így Törökország ki tudná használni rendkívül kedvező adottságát és jelentős energiaelosztó központtá válhatna.

Az EU-nak minden pénzügyi együttműködési eszközt fel kell használnia a partnerországok energiaszektora szerkezetének átalakítására és fejlesztésére, a regionális együttműködésre, az infrastruktúrák összekapcsolhatóságára, az új csővezetékek létesítésére, az energiahatékonyságának növelésére és a megújuló energiaforrások alkalmazására saját érdekünkben. Az EU, az Európai Beruházási Bank és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank az energiaügyi együttműködésre vonatkozó, az EU-Ukrajna szándéknyilatkozat keretében történő szénhidrogén-berendezések projektjének finanszírozása szolgáló legutóbbi közös javaslata megmutatta, hogy jelentős színergia hozható létre, ha az EU eszközeit — összehangolt módon — valamely stratégiai célkitűzése megvalósításának szolgálatába állítja. A nemrég elfogadott globális energiahatékonysági és megújuló energia alap segítségével szolgál kiegészítő pénzügyi források megtalálásában.

Fontos, hogy a Közösség a stratégiai szempontból jelentős szomszédos országokkal rövid időn belül kapcsolatokat építsen ki. A tagállamoknak támogatásukról kell biztosítaniuk a meglévő kétoldalú és regionális együttműködési partnerséget az EU legfontosabb partnereivel az energiaellátás terén, beleértve a belső energiapiac elveinek fokozatos kiterjesztését az európai szomszédságpolitika keretében és minden hatékony pénzügyi eszköz igénybevételét, melyeket az Európai Beruházási Bank, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank és egyéb nemzetközi pénzügyi intézetek bocsáthatnak az EU energiaellátásának biztosítására.

- (5) A korábbiakban említett kezdeményezések és folyamatok hatékony nyomonkövetésének és következetességének biztosítása érdekében döntő fontosságú, hogy az EU folyamatosan értesítse partnereit a változásokról, és hogy a partnerországok képesek legyenek kicserélni az információkat egy külső energiaválság esetén. Az említett információcsere megkönnyítésére a Bizottság és a Tanács elnöksége jelenleg olyan **energiaügyi információs hálózat** létrehozásán dolgozik, amely lehetővé tenné az EU-száma, hogy energiellátása biztonságának veszélybe kerülése esetén gyorsan intézkedhessen és cselekedhessen. Az említett hálózat célja, hogy az energiellátás biztonságának válságba kerülése esetén alapul szolgáljon a cselekvések és döntések előkészítésében azáltal, hogy az EU energiaellátására vonatkozó megbízható információkat összegyűjti, feldolgozza és a megfelelő helyre eljuttatja. Ugyancsak a hálózat feladata lenne, hogy elvégezze az előzetes elemzéseket és értékeléseket abból a célból, hogy előre figyelmeztessen, ha az energiabiztonságra vonatkozó célkitűzések nem megvalósíthatók.

A hálózat a tagállamok, az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága és a Bizottság energiaszakértőiből állna. A hálózat tagjai az egymás közötti kapcsolatot külön kommunikációs rendszer segítségével tartanák fenn és eseti alapon találkoznának.

Az energiabiztonság területére érvényes közös és következetes külpolitika végrehajtására, valamint olyan fontos eszköz létrehozására, amely az EU számára az energiaválságokra való felkészülést korai előrejelző rendszere révén elősegítené, az említett politika megvalósítása céljából a tagállamoknak jóvá kellene hagyni az energiaügyi információs hálózat létrehozását és végrehajtását.